

**TÜRKİYE İLAHİYAT
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ**

Cilt / Vol: 2 Sayı/Issue: 2, 2018

Sayfa: 223-227

Received/Geliş: Accepted/Kabul:

[02.12.2018] – [31.-12.2018]

Makedon Ortodoks Kilisesi'nin Yapılanması ve Faaliyetleri¹

Slavé Nikolovski-Katin²

Çev. Nihat Durak

Dr. Öğr. Üyesi,

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

Orcid ID: 0000-0002-6902-1868

nihatdurak@ibu.edu.tr

Makedon Ortodoks Kilisesi'nin tarihi, Makedon halkının tarihi ile yakından bağlantılıdır. Yüzyıllar boyunca birlikte var olmuşlar ve aynı anda hem Balkanlarda, hem de tüm dünyadaki Makedon halkına yönelik asimilasyon, ulusalsızlaştırma ve adaletsizliğe karşı mücadele etmişlerdir. Kilise, Makedon halkı için esaretin zor dönemlerinde birinci sınıf bir rol oynamıştır, bu nedenle Kilise'nin, uzun bir süre, milli tanınırlığının ve Makedonyalıların Rönesansı'nın temeli olduğu ifade edilir.

Makedon Ortodoks Kilisesi, hem devlette hem de dünyada Makedon halkının kucaklanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, 1958'de Ohri'de başpiskoposluğun yeniden yapılanması ve Temmuz 1967'de otosefalliğin ilan edilmesi sonrası, özellikle Makedonya Cumhuriyeti Anayasası tarafından dile getirilmiştir. Makedonya Ortodoks Kilisesi, ülkedeki Makedonlar, geçici ve kalıcı işçi olarak Batı Avrupa ülkelerine giden Makedonlar gibi sayısız

¹ Bu makale, Sırbistan/Niş Üniversitesi *The Scientific Journal Facta Universitatis* adlı derginin Dragoljub B. Đorđević özel sayı editörlüğünde yayımlanmış Felsefe ve Sosyoloji Serisi c. 2, No: 6/2, 1999, ss. 271-275'de yer alır.

² Slavé Nikolovski-Katin, 1941'de Makedonya/Aşağı Prespa'da doğdu ve Ljubojno, Üsküp, Belgrad ve Toronto'da eğitim gördü. Slave Katin, özellikle yazdığı sayısız makale ve Makedon insanı için yaptığı birçok araştırmalarıyla, milletlerarası kültürel ve bilimsel çevrelerce tanınmaktadır. Ayrıca Makedon Diasporası'nın kültür, edebiyat, dil, tarih, bilim ve din gibi diğer yönlerini de içeren çalışmalara sahiptir. Yayımladığı kırka yakın kitabın başlıcaları şunlardır: *The Macedonians in the USA and Canada* (in Macedonian and English); *The Macedonian Orthodox Churches in Australia, Canada and the USA*; *The Macedonian Holocaust*; *The Press of the Macedonian Immigrants*; *İlinden 1903-2003 and the Macedonian Immigrants, as well as The Contribution of Macedonia to the World Civilization, From Panonia to Aegae, In Honor of Saints Cyril and Methodius and The Aureole of the Virgin Mary and the Saint Mary Monastery of Slimnica in Prespa* (in Macedonian).

(<https://www.librarything.com/author/nikolovskikatinslave>, Erişim Tarihi: 02.12.2018)

Makedon göçleriyle ABD, Kanada ve Avustralya gibi denizaşırı ülkelere gitmiş Makedonlar arasında da güçlü bir nüfuz meydana getirdi.

Makedon Ortodoks Kilisesi otosefal bir üyesi olarak Kutsal Ekümenik Apostolik Kilise'nin bir parçasıdır. Doğu Ortodoks Kilisesi ile dogma, kilise kanunları ve ayin gibi konularda beraberliğini korur ve kilise faaliyetlerinin bağımsız yönetiminde eşsiz bir organizasyonuna sahiptir.

Aynı zamanda Kutsal Kitap'ı, tüm ekümenik ve mahalli konsillerin kararlarını, diğer otosefal ortodoks kiliseleri gibi kabul eder ve diğer tüm ayrılıkçı öğretileri reddeder. İncil, Kutsal Gelenekler, Apostolik Kurallar ve Makedon Ortodoks Kilisesi'nin Tüzüğü uyarınca icraatta bulunur.

Makedon Ortodoks Kilisesi bir başpiskoposluk olarak düzenlenmiştir. Kanonik ve idari organizasyon olarak aşağıdaki on piskoposluk bölgesini kapsar:

1. Makedon Ortodoks Üsküp Piskoposluğu, Üsküp'teki merkeze bağlı.
2. Makedon Ortodoks Prespa ve Pelagonia Piskoposluğu, Manastır (Bitola)'daki merkeze bağlı.
3. Makedon Ortodoks Bregalnica Piskoposluğu, İştip'teki merkeze bağlı.
4. Makedon Ortodoks Debar ve Kitchevo Piskoposluğu, Ohri'deki merkeze bağlı.
5. Makedon Ortodoks Polog ve Kumanovo Piskoposluğu, Üsküp'teki merkeze bağlı.
6. Makedon Ortodoks Povardarie Piskoposluğu, Köprülü (Veles)'deki merkeze bağlı.
7. Makedon Ortodoks Usturumca (Strumica) Piskoposluğu, Usturumca'daki merkeze bağlı.
8. Amerikan-Kanada Makedon Ortodoks Piskoposluğu, Toronto'daki merkeze bağlı.
9. Avustralya ve Yeni Zelanda Makedon Ortodoks Piskoposluğu, Melbourne'daki merkeze bağlı.
10. Avrupa Makedon Ortodoks Piskoposluğu, Üsküp'teki merkeze bağlı.

Makedon Ortodoks Kilisesi'nin başında Ohri ve Makedonya Başpiskoposu, piskoposluk bölgelerinin başında piskoposlar vardır. Piskoposluklar belirli sayıda kiliseden oluşan bölgesel birimleri temsil eder, piskopos naipliklerini ve bölgede bulunan manastırları organize eder.

Makedon Ortodoks Kilisesi'nin örgütlenmesi merkezde başpiskoposluk, taşrada piskoposluk şeklindedir. Merkezi yönetim, Kutsal Sinod ve Başpiskoposluk Kilisesi Halk Meclisi adlı yasama organlarının bileşkesidir. Taşra idaresi, piskoposlar, piskoposluk idari komiteleri, piskoposluk kurulu, kilise yargıç ve müddeileri, piskopos naiplikleri, mahalli papaz ve cemaatler ile manastırların bileşiminden oluşur.

Ohri ve Makedonya Başpiskoposluğu, Makedon Ortodoks Kilisesi'nin başıdır ve Kutsal Sinod, Kilise'nin tüm kiliseye dair, dini ve kilise kurallarına ilişkin en yüce otoritesidir.

Kutsal Sinod, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirir:

Makedonya Cumhuriyeti ile Makedon Ortodoks Kilisesi'nin hem Kilise hem de halk için ortak ve özel ilgi alanları ile ilgili iyi ve yapıcı ilişkilerin sürdürülmesi ve geliştirilmesine özen gösterir; Makedonya Cumhuriyeti dışında bulunan Makedon Ortodoks Kilisesi'nin piskoposluk ve kilise cemaatlerine özel itina gösterir; ülkedeki kilise, kültürel ve tarihi binalarının himaye ve korunmasına özel ihtimam gösterir. Hâlihazırda sakral ve kültürel-tarihsel bir değer ifade eden ikon ve kiliseye ait eski eserlerin himaye ve korunmasına özel bir önem vermektedir. Aynı zamanda, Makedon Ortodoks Kilisesi'nin kilise galerileri, eğitim ve kültür kurumlarının organizasyonu ve çalışmaları ile ilgilenir.

Kutsal Sinod, tüm kiliseye dair, ruhani ve kanonik konuları ele alır; Ortodoks kilise öğretisini yorumlar, Kutsal Ortodoks Kilisesi'nin düzenlemelerini gözlemler; Kutsal Metinler ve Kutsal Gelenek temelinde Kutsal Ortodoks Kilisesi'ni tanımlar; tüm mahalli Ortodoks kiliseleri ile dogmatik ve kanonik birliği temin eder; Hıristiyan Ortodoks Kilisesi'nin, dininin ve ahlakının temizliğine özen gösterir ve her yanlış öğretiyi yok etmeye çalışır.

Kutsal Sinod, Ortodoks dininin yayılmasına da gayret eder ve Kilise'nin iç ve dış misyon faaliyetlerini yönetir; özellikle Ortodoks kiliselerin birliğinin güçlenmesi için gerekenleri hazırlar. Sonra, Kutsal Sırlar'ın, dini hizmetlerin ve duaların icrasında düzenli olmaya ve benzerliğe özel bir önem verir; dini öğretim için bir program ortaya koyar ve inananların dini ve ahlaki eğitimine itina gösterir. Yüksek, ileri ve orta seviyede teolojik ve manastır enstitü ve okullarının kurulmasına özel bir önem verir. Aynı zamanda Makedon Ortodoks Kilisesi Tüzüğü'ne göre diğer faaliyetleri de yürütür ve diğer kilise düzenlemeleri de, Sinod'un yetkisi dâhilindedir.

Başpiskoposluk kilisesi ve halk konseyi, tüm mali, idari ve yasama alanlarında ve Kutsal Sinod'un yetki alanında olmayan konu ve meselelerde Makedon Ortodoks Kilisesi'nin en yüksek idari ve yasama kurumudur.

Güncel bilgilere göre, Makedon Ortodoks Kilisesi, Makedonya Cumhuriyeti'nde kiliseler, manastırlar, küçük kiliseler, şapeller, ilahiyat eğitim kurumları, kütüphaneler ve diğer idari binalar başta olmak üzere yaklaşık bin yedi yüz dini varlığa sahiptir. Yetmişden fazla dini obje, kilise ve manastır ABD, Kanada, Avustralya ve çeşitli Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır. Kilise ve manastırların büyük bir kısmı hem on asırdan daha uzun bir zamandır hem de günümüzde, Makedon halkının ve Makedonya'nın önemli tarihi ve kültürel eğitim abideleridir.

Makedon Ortodoks Kilisesi, kilise ve devlet arasında iyi ve doğru münasebetlere imkân veren Anayasa ve kanunlar çerçevesinde Makedonya Cumhuriyeti'ndeki dini cemaat ve gruplar için teşkilatlanma ve faaliyetlerini yerine getirir. Kilise, özellikle büyük şehirlerde inananlarının ve kilise ziyaretçilerinin sayısının artmasından duyduğu büyük memnuniyetle, çoğunlukla bir dini-manevi plana mutabık olarak faaliyetlerini geliştirmektedir. Kilise icraatını sadece dinin çerçeveleri içinde gerçekleştirir, bu yüzden birkaç istisna dışında, dinin kötüye kullanılması anlamına gelen önemli bir tezahür yoktur.

Makedon Ortodoks Kilisesi'nin teşkilatlanması ve faaliyetlerine ilişkin olarak, iki çok önemli soru ve sorun, sürekli olarak devlet yapılarına ifade edilir; geçmişte devlet tarafından el konulmuş mülklerin iadesi meselesi ve tam zamanlı eğitim mi yoksa mevcut eğitim sisteminde din eğitimine yönelik alternatif sınıflar mı olmalı?

Makedon Ortodoks Kilisesi bu iki soruyu, Kilise'nin ruhi gönenci ve varoluşu açısından açıkça çok ciddi ve çok önemli olarak değerlendiriyor. Her şeye rağmen 1991'de, Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti'nin bir kararıyla, yasal veya yasadışı olarak kamulaştırılmış, kilisenin sahip olduğu ve yönettiği tüm kilise ve manastırların iade edildiği vurgulanmalıdır.

Makedonya Cumhuriyeti'ndeki örgütlenme ve icraatlarının yanı sıra, Makedon Ortodoks Kilisesi'nin önemli düzenlemelerinden biri de, özellikle ABD, Kanada, Avustralya ve bazı Avrupa ülkelerindeki Makedon Ortodoks Kiliseleri ve kilise cemaatlerine yönelik çalışma ve faaliyetlerinin tescilidir. Bu durum yasal bir temelde gerçekleştirilir; çünkü bu spiritual merkezler ayrıca dini, milli, sosyal, insani, kültürel, eğitim ve spor kurumlarıdır.

Faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için, her şeyden önce bu cemaatlerin, mezkûr ülkelerin hükümetleri ve Ana Yapı St. Clement Kilisesi indinde geniş bir desteğe sahip olmaları gereklidir. Bu Makedon kilise cemaatlerinin yurtdışında tesisi, menşei Makedonya'nın hangi kesiminden olursa olsun fark etmeksizin, Makedon göçmenlerin yeni çevrelerindeki milli kimliğinin

saptanmasına büyük katkı sağlamaktadır. Bu büyük manevi, kültürel ve eğitim merkezleri sayesinde, kilise bölgelerindeki papazlar aracılığıyla, Makedon göçmenler, resmi ve yasal olarak ilgili hükümetler tarafından tanınan doğum, evlilik ve ölüm belgeleri ve diğer gerekli hususlar gibi Makedon olduklarını doğrulayan evrakları da alırlar.

Kilise cemaatlerinin çoğunda, ana dil Makedonca, milli tarih, coğrafya ve dini bilgilerin öğretildiği dâhili pazar okulları düzenlenir. Ayrıca kilise topluluklarında edebiyat, folklor, spor, yemek pişirme ve benzeri gibi bölüm uygulamaları geliştirilir. Çok sayıda gazete, dergi, bülten ve benzeri materyal yayımlanır; Makedon göçmenlerin tüm faaliyetlerinin zenginleştirilmesinde rol oynayan televizyon ve radyo kanalları saatlerce yayın yapar.

Makedon Ortodoks Kilisesi Üsküp'te bir teoloji ortaokuluna sahiptir. Okuldaki eğitim beş okul yılı sürer. Makedon Ortodoks Kilisesi bünyesinde yirmi yıldan fazla süredir başarılı bir şekilde işleyen "Ohrili St. Clement Teoloji Fakültesi" vardır. Makedon Ortodoks Kilisesi'nin sürekli ısrarına rağmen, Teoloji Fakültesi Üsküp'teki "St. Cyril ve Methodius Üniversitesi"nin bir bölümü olamamıştır. Her yıl yaklaşık elli tam zamanlı ve yarı zamanlı öğrenci bu eğitim kurumuna kayıt olur.

Makedon Ortodoks Kilisesi'nin teşkilatlanması ve faaliyetleri, Makedonya Cumhuriyeti'ndeki ve yurtdışındaki Ortodoks inananlara hizmet amacıyla Anayasa ve resmi düzenlemeler çerçevesinde sürmektedir. Makedon Ortodoks Kilisesi, pek çok kilise ile iyi ilişkiler içerisindedir; Sırp Ortodoks Kilisesi, Bulgar Ortodoks Kilisesi ve Yunan Ortodoks Kilisesi ile eşit bir Hıristiyan Ortodoks temelde temas ve iletişim kurmaya çalışır.

Makedon Ortodoks Kilisesi, Sırp Ortodoks Kilisesi'yle müzakere etme arzusundadır ki, hem Sırbistan hem de Makedonya'da Ortodoksluğun yararına olduğu gibi, hem iki kilise hem de bu kiliselerin inananlarıyla Sırbistan Cumhuriyeti ve Makedonya Cumhuriyeti halklarının çıkarınadır.

